

ACTA ET MONUMENTA

CELEBERRIMÆ DE HÆRETICORUM BAPTISMATE DISPUTATIONIS,

PARS PRIMA.

PRÆCIPUA VETERUM MONUMENTA QUÆ SUPERSUNT

DE BAPTISMATE HÆRETICORUM.

S. STEPHANI PAPÆ ET MARTYRIS

DECRETORIÆ SENTENTIÆ.

PROOEMIUM.

Dolendum sane est ad nos usque non devenisse quascumque in his rerum tempestatibus beatissimus Stephanus papa I scripsit epistolas, sive ad Africanos, sive ad Orientales episcopos; quinimmo et mirandum nullam omnino, exceptis tantum pauculis sententiis, superfluisse; cum interea nec oblivii injuria, nec edacitate temporum exciderint nonnulli quorundam anonymorum libelli longe humiliores, multoque exilioris tenoris, ac momenti; cumque aliunde tota ab imis sedibus ob gravissimam hanc litem commota Ecclesia fuerit, indeque in sanctam Petri Sedem intenta, quæcumque pontificalia placita, decretive arrectis auribus accipere debuerit. Eo ergo diligentius colligenda sunt, quotquot emergerint, Stephani Papæ B
sententiæ ex epistolis Cypriani et Firmiliani excerptæ; palmares porro ac merito dictæ decretoriæ, quippe quæ, licet hinc et hinc renitentibus maximæ ac meritissimæ auctoritatis viris, ingentem demum litem diremerint ac paulo post fuerint ab omni quaque patet Ecclesia acceptæ, amplexæ firmiter ac perpetuo servatæ. Hæc vero sancti Pontificis effata dum e Firmiliani litteris potissimum eruimus, neququam in animo est ipsam Firmiliani epistolam authenticam aut ratam habere. Esto sub iudice lis integra, tantumque velimus liceat, ex hoc fonte vel dubio vel disturbato exhaurire sententias illas quæ venerandam sapiunt vetustatem, quasque vafer interpollator ex antiquis instrumentis in novella *vobiscum* C
farragine intrudere potuit.

I.

Unus ac necessarius controversiarum fidei finis.

Stephanus de episcopatus sui loco gloriatur et se successionem Petri tenere contendit, super quem fundamenta ecclesiæ collata sunt (*Firmil. Epist.*).

A

II.

Palmare juris principium.

Si quis ergo a quacumque hæresi venerit ad nos, NIHIL INNOVETUR, NISI QUOD TRADITUM EST, ut manus illi imponatur in pœnitentiam, cum ipsi hæretici proprie alterutrum ad se venientes non baptizent, sed communicet tantum (*Cypr. Epist. LXXIV.*).

III.

Traditionis Apostolicæ testimonium de hæreticorum baptismate.

...Quasi Apostoli eos qui ab hæresi veniant baptizari prohibuerint et hoc custodiendum posteris tradiderint (*Firmil. Epist.*).

IV.

Testimonii intrinseca argumenta.

Stephanus et qui illi consentiunt, contendunt dimissionem peccatorum et secundam nativitatem in hæreticorum baptismate procedere, apud quos etiam ipsi constentur Spiritum sanctum non esse, *simulque* unum nobis atque hæreticis baptismate esse.... Non putant quærendum esse quis sit ille qui baptizaverit, eo quod qui baptizaverit, gratiam consequi poterit invocata Trinitate nominum Patris et Filii et Spiritus sancti... Vult Stephanus his qui apud hæreticos baptizantur, adesse præsentiam et sanctimoniam Christi... Multum proficit nomen Christi, ut quicumque et ubicumque in nomine Christi baptizatus fuerit, consequatur statim gratiam Christi (*Firmil. Epist. passim.*).

V.

Clausula.

HÆRESIS QUIDEM PARIT ET EXPOSITOS AUTEM ECCLESIA SUSCIPIT (*Firmil. Epist.*). EDD.

CONCILIUM ROMANUM SUB S. STEPHANO CELEBRATUM.

EX LIBELLO SYNOD.

Σύνδος θεία καὶ ἱερὰ τοπική; ἐν Ῥώμῃ συναθροισ-
θεῖσα, ὑπὸ Στεφάνου τοῦ ἱερομάρτυρος πάπα ἀποκη-
ρῦσασα τοὺς ἐν τῇ Ἀφρικῇ συνόδῳ παραλόγως ἐπι-
χειρήκοντας ἀναβαπτίζειν τοὺς ἐκ πάσης αἰρέσεως
προσερχομένους τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

*Duo erant, inquit Augustinus in libro de unico Bap-
tismo, cap. 14, eminentissimarum ecclesiarum, Romanæ
scilicet et Carthaginensis, episcopi, Stephanus et Cypri-
anus, ambo in unitate catholica constituti. Erat ea tem-
pestate magni schisma in Ecclesia propter doctri-
nam de rebaptizatione, quam olim Afri acceperant
ab Agrippino, Carthaginensi episcopo, et quam S.
Cyprianus admodum perveraciter defendebat. Tunc
papa Stephanus Romæ synodum provincialem collegit,
ut ait auctor Synodici; ubi cum cæteris quidem collegis
suis, ut loquitur Vincentius Lirinensis, sed tamen
præ cæteris in eam doctrinam invecus est. Denique,*

Synodus divina et sacra provincialis, Romæ col-
lecta a Stephano sancto martyre et papa; quæ eos
qui in Africana synodo sine ratione concesserant eos
rebaptizari qui ex quacumque hæresi ad catholicam
accederent Ecclesiam, abdicavit.

STEPH. BALUZII NOTÆ.

ex ea synodo, ut apparet, celebrem epistolam ad
Africam misit; quæ sane nunc non exstat integra, sed
tantum definitio, quam in Epistola LXXIV ad Pompeium
nobis conservavit S. Cyprianus:

« Si quis ergo a quacumque hæresi venerit ad nos,
nihil innovetur nisi quod traditum est, ut manus illi
imponatur in pœnitentiam; cum ipsi hæretici proprie
alterutrum ad se venientes non baptizent, sed com-
municent tantum. »

Itius Stephani epistolæ meminerunt Eusebius, lib.
VII, cap. 3, et Vincentius Lirinensis in suo Commoni-
torio.

CONCILIA CARTHAGINENSIA ⁽¹⁾.

CARTHAGINENSE CONCILIUM SUB CYPRIANO TERTIUM

ANNO POST CHRISTUM NATUM CCLIII HABITUM.

DE INFANTIBUS BAPTIZANDIS.

PROCEMIUM.

(Erasm., III, 3. Pamel., Rigalt., Baluz., LIX. Paris., LVIII.
Oxon., Lips., LXIV. Routh. Rel. Scrip. p. 74 et 116.)

Anno Christi 257 (2), persecutione cessante, ad
quassatam Ecclesiam componendam, Cyprianus ejus-
que collegæ episcopi Africanæ ecclesiæ, ex more con-
venerunt; partim ut rectam fidem et catholicam uni-
tatem conservarent, partim etiam ut collapsam eccle-
siasticam disciplinam restituerent, ac bonos mores
fidelium informarent. In hac synodo constitutum est
primo, ut diaconus ille, quem Rogatianus de proter-
via et conviciis sibi illatis coram Patribus concilii
denuntiaverat, aut absterneatur, aut, nisi peccatum
emendet, omnino deponatur. Idem de reliquis pro-
tervis et contumeliosis clericis constitutum esse vo-
lens: quia contumacia in clericis subjectis periculosa
sit, ex qua ut plurimum in hæresim prolabi consueve-

B runt. Verba Cypriani responsoria ad Rogatianum hac
de re scribentis hæc sunt: « Hæc sunt initia hæreti-
corum et ortus atque conatus schismaticorum male
cogitantium, ut sibi placeant, ut præpositum superbo
tumore contemnant. Sic de Ecclesia receditur: sic
altare profanum foris collocatur, sic contra pacem
Christi et ordinationem atque unitatem Dei rebel-
latur. Quod si ultra te contumeliis suis exacerbaverit
et provocaverit, fingeris circa cum potestate honoris
tui, ut eum vel deponas vel absterneas. » Secundo hac
eadem synodo patres concilii intelligentes quod Ge-
minius Victor Christianus ex hac vita discedens For-
tunatum quemdam presbyterum testamento suorum
filiorum tutorem nominasset, atque ita, juxta de-
cretum concilii alicujus, olim hac de re in Africa sub
antecessoribus celebrati, pœnam excommunicationis
incurrisset; ipsum Geminium defunctum, eo quod
presbyterum a cultu Dei ad sæcularia avocasset, ex-
communicatum esse denuntiant; ideoque pro defuncto
sacrificium offerri, nomen apud altare nominari se-
vere admodum interdicitur; ipsumque antecessorum
suorum decretum hac synodali constitutione confir-
mant. Hæc constant ex Cypriani epistola 66, qua sic
ait: *Graviter commoti sumus, ego et collegæ mei, qui
presentes aderant, et compresbyteri nostri qui nobis as-
si debant*, etc. BERN. ANNO 257, L. N. 110 15 et 14. Il e

(1) Etsi quæ eo loci colligimus concilia Carthagi-
nensia non eandem rebaptismatis quæstionem agita-
verint, cuncta tamen quasi in unum corpus edenda
esse autumavimus, ut pote iisdem fere temporibus,
sub eodem summo Pontifice, ab eodem Cypriano, ex
iisdem propemodum episcopis habita. EDD.

(2) Est hoc concilium Carthaginense in sub Cy-
priano ut admonet Harduinus, celebratum anno
Christi CCLIII; fictitum autem illud putat Pagius ad
ann. Chr. 254, n. 5; quem consulte.